

אֲבִידָה שֶׁסָּחַף הַיָּם

מסכת בבא מציעא
דף כ"ד

מדרש

בזמן בית שני חי יהודי ושמו ניקנור. רצה ניקנור לפאר את בית המקדש, ולכן נסע לאלכסנדריה שבמצרים והכין שם שתי דלתות נחושת מרהיבות עבור שערי המקדש. כאשר סיים, העלה את הדלתות לספינה שהפליגה לארץ. במהלך ההפלגה פרצה סערה גדולה לים, והמלחים אמרו שחייבים להשליך חלק מהמשקל לים כדי שהספינה לא תטבע. השליכו את אחת הדלתות היקרות למים, אולם הסערה נמשכה והספינה המשיכה לשקוע. רצו המלחים להשליך גם את הדלת השנייה לים. נשכב ניקנור על הדלת וקרא: אם תשליכו את הדלת הזו לים, תצטרכו להשליך גם אותי איתה! מיד פסקה הסערה, והספינה המשיכה בדרכה עד שהגיעה לנמל. הצטער ניקנור על הדלת השנייה שאבדה, והנה ראה אותה לפתע צפה מתחת לספינה ועולה על פני המים! בזכות מסירות הנפש של ניקנור נעשה לו נס, והדלתות שעשה פיארו את שער המקדש במשך שנים רבות.

מן התלמוד

שטרות בין הגלים

ביום חורף סוער החליט איש אחד להיפנס לשחות בים הגועש. הוא שחה בין הנחשולים והגלים המאיימים, והבחין מרחוק באדם שעומד על שפת הים ומתבונן בגלים הגדולים. לפתע הגיע אל ענק אל החוף, שטף את האיש שעמד על החוף, וזה נפל וחבילת שטרות כסף שהיתה בידו נשמטה מידי ונסחפה בין הגלים. **השחין ראה את המתרחש, ואז שחה לעבר השטרות ולקח אותם.**

מיד כאשר הגיע השחין אל החוף, פנה אליו בעל השטרות ואמר לו: "תודה רבה לך על שהצלת לי את השטרות", אבל השחין אמר לו: "על מה תודה רבה? לקחתי את השטרות לעצמי". בעל השטרות לא ידע את נפשו - מה פתאום שהשטרות יהיו שייכים לשחין? הרי הם שלו! אבל בדרך זה בתלמוד לומדים שהשחין אכן צודק והשטרות שייכים לו, מפני שאדם שחפצו נפלו לתוך הים הגדול מתיאש מהם ומי שרוצה - יכול לזכות בהם.

יש לי מושג טביעת הצוללת דקר

דקר היה שמה של צוללת בחיל הים הישראלי, שטבעה בדרכה מבריטניה לישראל בינואר 1968 (תשכ"ח) וכל 69 אנשי צוותה נהרגו. ישראל רכשה את הצוללת מהצי הבריטי, שיפצה אותה ואיישה אותה בצוות ישראלי. הקשר איתה ניתק במהלך דרכה לישראל, ולמרות חיפושים נרחבים שנערכו אחריה על ידי אוניות, צוללות וכלי טיס, לא נמצאה הצוללת והוכרזה כאבודה. סיבת אובדנה לא נודעה, והטרגדיה עשתה רושם רב על הציבור בישראל. רק בשנת 1999 (תשנ"ט), למעלה מ-31 שנים לאחר היעלמותה, נמצאו שרידיה של "דקר" בקרקעית הים בעומק של 3 קילומטרים, על נתיב השיט המתוכנן לחיפה, במרחק של 485 קילומטרים מיעדה. הגורם לטביעה היה ככל הנראה תקלה טכנית.

הצילום האחרון של הדקר, בקטע המערבי של הים התיכון (Wikipedia, Clandestine Immigration and Navy Museum, Israel)

תפזורת

במעמקי הים אפשר למצוא הרבה אוצרות שטבעו. מציאו כמה שיותר אוצרות בתוך התפזורת הזו!

ח	ב	ו	ז	ה	ב	ר	י
ב	מ	ב	ה	ת	ש	מ	ה
כ	נ	י	א	ג	ר	ט	ל
ס	מ	ב	ל	ס	י	מ	ו
פ	נ	י	נ	ה	ו	נ	מ
ד	ל	ת	נ	ח	ו	ש	ת
ח	ת	כ	ש	י	ט	י	מ
צ	י	ג	ש	י	ש	ר	ת

תלמוד ישראלי
דרך היומי לילדים

אַחֲרִית הַמִּנְיַח כָּלִים

מִסְכֶּת בְּבֹא קָמָא
דָּף ו'

מדרש

פעם אחת קרא קיסר רומי לרבי יהושע בן חנניא ואמר לו: רצוני להכין סעודה לאלוהים, ולכל צבאו. אמר רבי יהושע: לא תוכל לעשות זאת. נעלב הקיסר ושאל: מדוע לא? האם אין לי מספיק אוצרות לשם כך? ענה רבי יהושע: חייליו של ה' רבים מאד ולא תוכל להכין אוכל לכולם. התעקש הקיסר ואמר: בכל זאת ברצוני להכין לו סעודה, היכן כדאי לעשות זאת? אמר לו רבי יהושע: אם כך, תכין את הסעודה על חוף הים, כדי שיהיה מקום נרחב למשרתיו של ה'. שלח הקיסר את עבדיו, ובמשך שישה חודשים עמלו והכינו אוכל משובח לסעודה - ואז יום אחד נשבה רוח חזקה, ושחפה את כל מה שהכין הקיסר לתוך הים. הצטער הקיסר, אבל לא ויתר והחל שוב בהכנות. עמלו שוב שישה חודשים, ואז ירד גשם חזק שסחף את הכל לים. שאל הקיסר את רבי יהושע: מה פשר הדבר? השיב לו רבי יהושע: הרוח והגשם היו רק משרתיו של ה' שבאו לטאטא ולשטוף את הרצפה לקראת הסעודה, ובינתיים לקחו את חלקם מהסעודה... הבין הקיסר שבאמת אין בכוחו להכין סעודה לה' ולכל צבאו.

(על פי מסכת חולין ס')

מן התלמוד

המסור שנפל מן הגג

בבית משפחת ראובני היה צפוף מדי, ומר ראובני החליט לבנות עוד חדריים על גג הבית כדי להגדיל את הדיירה. הוא החל לשפץ את הדיירה במרץ, ובמהלך הבניה נותרו כלי עבודה שונים על הגג. מר ראובני אמר לעצמו: "לא אקח כל יום את הכלים מן הגג ואאכסן אותם במחסן, אלא לאחר שאסיים את כל העבודה". מר ראובני השאיר, אפוא, את כלי העבודה על גדר גג הבית והלך לישון. בלילה נשבה רוח, והפילה מסור מן הגג. המסור נפל על חבלי הפביסה של משפחת שמעוני וקרע את המפה של שבת, ואחר כך נפל על המדרכה ופצע את אצבעו של אדון לוי שבדיק עבר לתופו ליד הבית.

מה דעת ההלכה בעניין? אם הרוח היתה רגילה ולא רוח חזקה שאינה מצויה, חייב אדון ראובני לשלם למשפחת שמעוני על המפה, ולאדון לוי הוא חייב לשלם כסף על הנזק שנעשה לו.

תכפזורת

למדנו היום על נזקים שנגרמו כתוצאה מהרוח. ישנם כמה שמות וכמה סוגים לרוחות חזקות. מצאו בתפזורת את הרוחות הבאות: סופה, סערה, טורנדו, טייפון, ציקלון, הוריקן!

ס	ו	פ	ק	ר	ב	ז	ה
נ	ב	ט	י	י	פ	ו	נ
ו	א	ו	ס	ע	ר	ה	ק
ל	ט	ר	ו	ו	ל	ק	י
ק	ו	נ	פ	נ	צ	י	ר
י	ר	ד	ה	ע	ו	צ	ו
צ	ח	ו	נ	ש	ה	ל	ה
צ	י	ג	ש	י	ש	ר	ת

יש לי מושג / אסון המסוקים

אסון המסוקים הוא תאונה אווירית שהתרחשה בליל 4 בפברואר 1997, כ"ח בשבט ה'תשנ"ז. שני מסוקי יסעור של חיל האוויר הישראלי התנגשו מעל עמק החולה, בעת שהובילו לוחמים מחטיבת הנח"ל, חטיבת גולני, שריון ומיחידות נוספות למוצבי צה"ל ברצועת הביטחון, דלעת ובופור, שבדרום לבנון. באירוע נהרגו כל 73 החיילים שהיו במסוקים. שמונה מתוכם היו אנשי הצוות שהטיסו את המסוקים. אחד המסוקים התרסק בחצר של מבנה ששימש כצימר לנופשים במושב שאר ישוב, ואילו השני התרסק בשדה פתוח ליד קיבוץ דפנה. הקופסה השחורה של המסוקים לא נמצאה,

אתר ההנצחה לזכר אסון המסוקים
(ilana shkolnik, Wikipedia)

ולכן לא ידועות הנסיבות המדויקות שהובילו לאסון. אסון המסוקים הוא אחד מתאונות המסוקים הקטלניות ביותר בתולדות התעופה בעולם, והוא גרם לזעזוע גדול בארץ.

אַרְבַּעַת הַשּׁוֹמְרִים

מַסְכֶּת בָּבָא מְצִיעָא
דָּף צ"ג

מדרש

בזמנו של רבי, הוא רבי יהודה הנשיא, חי עשיר גדול בשם ארטבן. פעם שלח ארטבן לרבי מרגלית יקרה שאין ערוך לשוויה, וכתב לו: שלח לי דבר טוב כמותה! כתב רבי מזוזה אחת ושלח לו. שאל אותו ארטבן: מה עשית? אני שלחתי לך דבר כל כך יקר, ואתה שלחת לי חתיכת קלף ששווה מטבע אחת? אמר לו רבי: אתה שלחת לי דבר שאני צריך לשמור אותו; ואני שלחתי לך דבר שאתה ישן והיא משמרת אותך, כי למזוזה יש סגולה לשמור על הבית! לא עבר זמן רב, ושד נכנס בבתו היחידה של ארטבן, וכל הרופאים לא הצליחו לרפאותה. נזכר ארטבן בדבריו של רבי וקבע את המזוזה בפתח הדלת, ומיד הסתלק השד מביתו. הבין ארטבן שאכן ערכה של המזוזה גדול יותר מהאבנים היקרות שלו.

(על פי שאליות דרב אחאי גאון פרשת עקב)

מן התלמוד

אַרְבַּעַת שּׁוֹמְרִים

הַפְּשָׁנָה בְּדָף זֶה מְפָרֶטֶת עַל "אַרְבַּעַת שּׁוֹמְרִים". דִּינִים אֵלֶּה מִתְחַסְּתִים לְבִנְיָאָדָם שֶׁקִּיבְּלוּ עַל עֲצָמָם לְשִׁמּוֹר חֶפֶץ עֲבוּר בְּעַל הַחֶפֶץ, וּלְבִסּוּף הַחֶפֶץ נִיזָּק אוֹ אֲבָד.

יִשְׁנֵם אַרְבַּעַת סוּגֵי שּׁוֹמְרִים:

א. שומר חנם - אָדָם שֶׁאִינוֹ נוֹטֵל שָׂכָר עַל שְׁמִירָתוֹ. שּׁוֹמֵר חֵינָם מִתְחַיֵּב לְשַׁלֵּם עַל הַחֶפֶץ רַק אִם הוּא פָּשַׁע בְּשִׁמְרָה וְלֹא שִׁמֹּר אֶת הַחֶפֶץ כְּיָאוּלָּה. לְמַשָּׁל: שּׁוֹמֵר חֵינָם שֶׁקִּיבֵּל לְשִׁמּוֹר בְּשָׂר קָפּוּא וְשָׂכַח לְהַנִּיחוֹ בְּמִקְפִּיא וְהַבְּשָׂר הִתְקַלְקַל הִרִי הוּא פּוֹשֵׁעַ וּמִתְחַיֵּב בְּתַשְׁלוּמִים.

ב. שומר שכר - אָדָם שֶׁנוֹטֵל שָׂכָר בְּעֵד שְׁמִירָתוֹ. שּׁוֹמֵר שָׂכָר מִתְחַיֵּב גַּם אִם הַחֶפֶץ נִגְנַב אוֹ אֲבָד, אֲבָל אִם הַחֶפֶץ נֶאֱנָס, הוּא פָּטוּר, לְמַשָּׁל: הִגִּיעוּ שׁוֹדָדִים עִם נֶשֶׁק וְנִטְלוּ מִמֶּנּוּ אֶת הַחֶפֶץ בְּכּוּחַ.

ג. שוכר - שּׁוֹכֵר הוּא אָדָם הַמְקַבֵּל זְכוּת לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בַּחֶפֶץ תַּמּוּרַת תַּשְׁלוּם. עַל הַשּׁוֹכֵר חָלִים דִּינֵי שְׁמִירָה בְּדוּמָה לְשׁוֹמֵר שָׂכָר.

ד. שואל - שׁוֹאֵל הוּא אָדָם שֶׁשׁוֹאֵל מִחֲבֵרוֹ חֶפֶץ לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בּוֹ בְּחֵינָם וְהוּא מִתְחַיֵּב בְּתַשְׁלוּמִים גַּם אִם הַחֶפֶץ נֶאֱנָס.

יש לי מושג / שבעת הנוטרים

בתחילת מלחמת העצמאות התחולל מאבק בין היהודים לערבים על השליטה בדרכים. נוטרים יהודים רבים, אנשי משטרת היישובים העבריים, לקחו חלק במלחמה זו למרות פקודות הבריטים שאסרו זאת עליהם. הם השתמשו בכלי נשקם וברכביהם כדי להגן על נסיעת יהודים בדרכים. **בבוקר י"א שבט תש"ח (22.1.1948) יצא משער מקוה ישראל טנדר ובו שבעה נוטרים בפקודו של אליהו שמיר, כדי לבדוק את הדרך בטרם תעבור שם שיירה.** טנדר הנוטרים ליווה את המשאיות שנסעו לעקרון. בכניסה המערבית לאזור עקף הטנדר גוויית כלב שהייתה על הכביש והסתירה מוקש. המוקש הופעל מרחוק, ומעוצמת הפיצוץ נהרגו חלק מהנוטרים, והשאר נפצעו ונהרגו בידי ההמון הערבי שהסתער עליהם. השבעה נקברו בחלקה הצבאית בבית הקברות נחלת יצחק. על שמם נקרא המושב "משמר השבעה" שבו אנדרטה לזכרם.

תבליט מתכת המתאר את קרב השבעה ביאזור
(Wikipedia, Avi1111 dr. avishai teicher)

מה הקשר?

התאימו בין סוגי השומרים לבין המקרים בהם הם חייבים לשלם אם נגרם נזק לחפץ עליו שמרו:

1. שומר חנם	1. חייב בכל מקרה, אפילו באונס
2. שומר שכר	2. חייב אם החפץ נגנב או אבד
3. שוכר	3. חייב רק אם פשע והתרשל בשמירה
4. שואל	4. דינו כמו שומר שכר

תלמוד ישראלי
הדף היומי לילדים

מדרש

בשכונתו של רבי זירא בטבריה גרו בריונים, אנשים עבריינים ואלימים שלא פעם היו מבצעים מעשי פשע ופוגעים באחרים. כל האנשים בעיר התרחקו מהם, פרט לרבי זירא. רבי זירא התייחס תמיד לאותם בריונים במאור פנים ובסבלנות, שאל בשלומם וקירב אותם. הבריונים עצמם לא כיבדו אותו אלא זלזלו בו וצחקו עליו, וגם חבריו החכמים לא היו מרוצים מהיחס שהוא מעניק לפושעים אלה, אולם רבי זירא אמר שבכל יהודי יש דבר טוב, והיה מתפלל עליהם תמיד שיחזרו בתשובה. כאשר נפטר רבי זירא, פתאום הרגישו הבריונים בחסרונו. מי יתפלל עלינו עכשיו? שאלו את עצמם. הרי אף אחד כבר לא רוצה להתקרב אלינו! השפעתו של רבי זירא חדרה אליהם לבסוף, ומאותו יום החלו לשנות את דרכם, ובסופו של דבר חזרו בתשובה שלמה.

(על פי מסכת סנהדרין ל"ז)

החובל בחברו

מסכת בבא קמא,
דף פ"ג

מן התלמוד

דיני חובל ומזיק

בדף זה מתחיל הפרק השמיני של מסכת בבא קמא, פרק "החובל". פרק זה עוסק בחבלות שאדם עושה בחברו. במהלך הפרק לומדים כי קיים הבדל יסודי בין התשלומים שמשלם אדם החובל באדם אחר, לבין תשלומים שמשלם אדם החובל בעל חיים או בחפץ של אדם אחר. ההבדל הגדול הוא בכך שהמזיק אדם מתחייב ב"חמישה דברים" והמזיק בעל חיים או חפץ חייב רק בתשלום ערך הנזק. חמשת הדברים הם:

- נזק - לשלם את מחיר הנזק שנגרם.
  - צער - לשלם על הצער שנגרם לו בגלל שהוא חבל בו.
  - ריפוי - לשלם את דמי הרפואה כדי לטפל בנחבל.
  - שבת - לשלם את הסכום שהנחבל מפסיד מכך שאינו יכול לעבוד.
  - בושת - לשלם עבור הבושה שנגרמה לנחבל.
- מכל התשלומים הללו, המזיק בעל חיים או חפץ אינו מתחייב אלא בראשון.

יש לי מושג / החוליה לחבלה ימית

יוחאי בן-נון ראש היחידה לחבלה ימית (Wikipedia)

בשל התנגדות השלטון הבריטי לעלייה לארץ לאחר מלחמת העולם השנייה, החליט אברהם זכאי, מפקד הפל"ם - שהייתה הזרוע הצבאית הימית של הפלמ"ח - להקים יחידה חדשה שתעסוק בלחימה בצי הבריטי. בראש היחידה עמד יוחאי בן-נון. פעולתה הראשונה של החוליה היתה טיבוע ספינת משמר בריטית בנמל חיפה. בהמשך ביצעה החוליה פעולות נוספות נגד ספינות בריטיות, שלא אפשרו עלייה של מעפילים לארץ ישראל. בין היתר היא השתמשה בטורפדו ימי מונחה בשם "כריש", שפיתח עבורם הממציא עוזי שרון. החוליה התכוונה להפעיל אותו כדי להטביע משחתת בריטית, אולם הפעולה בוטלה על ידי בן גוריון מחשש לתגובה בריטית קשה. כמו כן, פעלו לוחמי החוליה נגד כוחות הצי הבריטי שעגנו בקפריסין ועסקו בגירוש מעפילים. החוליה פורקה לאחר קבלת תוכנית החלוקה, כאשר לא היה עוד צורך בפעילות נגד הבריטים.

מה הקשר?

מתחו קו בין שמות חמשת התשלומים לבין ההסברים המתאימים!

1. שבת	1. פיצוי על הבושה שנגרמה לנחבל
2. ריפוי	2. תשלום על הנזק שנגרם לנחבל
3. נזק	3. תשלום לרופא שמטפל בנחבל
4. צער	4. פיצוי על ימי העבודה שהפסיד הנחבל
5. בושת	5. פיצוי על הכאב שנגרם לנחבל

